

Monika Karwacka

Bajki o krytyce : Andriej Nemzer – „król” współczesnej krytyki literackiej w Rosji

Acta Neophilologica 18/2, 203-211

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Monika Karwacka

Instytut Filologii Wschodniosłowiańskiej
Uniwersytet Śląski

BAJKI O KRYTYCE. ANDRIEJ NEMZER – „KRÓL” WSPÓŁCZESNEJ KRYTYKI LITERACKIEJ W ROSJI

Key words: literary criticism, Andrei Nemzer, Russian literature, modern criticism

Współczesna krytyka literacka w Rosji przeszła wiele i dyskurs krytyczno-literacki uległ licznym transformacjom w sferze gatunkowości, stylu, formatu i funkcji. Modernizacja społeczeństwa, cyfryzacja życia codziennego, a także technologiczny postęp wprowadził wiele zmian nie tylko w życiu zwykłych obywateli, lecz także poruszył wszystkie sfery życia, w tym również literaturę i, zdaniem Zachara Prilepina, „motor procesu literackiego” [Прилепин 2016], jak określa krytykę literacką, która stała się nieodłączną częścią procesu literackiego i odgrywa rolę samoświadomości literatury. Dynamiczny rozwój i zwiększony zasięg oddziaływania mocno zaawansowanych i zróżnicowanych środków przekazu zmienił charakter funkcjonowania wypowiedzi krytyczno-literackich.

Na scenie najważniejszych postaci w kręgu profesjonalnych krytyków literackich pojawiają się dziennikarze, pisarze, felietoniści, literaturoznawcy, historycy literatury. Jednak piedestał zajmują krytycy, których warsztat uznawany jest za „czysto krytyczny”. Grono krytyków rosyjskich stale się poszerza, pojawiają się coraz młodsi reprezentanci warsztatu krytycznego, a stara gwardia wydaje się odchodzić w cień. Wypowiedzi krytycznoliterackie dokonały migracji, znajdując nowe miejsce dla siebie w przestrzeni wirtualnej i ogólnodostępnych środkach przekazu informacji, co znacząco wpłynęło na formę wypowiedzi. Olga Szylnikowa w rozważaniach o kondycji i formie współczesnej krytyki literackiej, zwraca szczególną uwagę na wykorzystanie środków masowej informacji przez krytyków, co z kolei, znacznie poszerza

horyzont ich wpływu. Cytowana w pracy Szylnikowej Maria Czerniak w kontekście tak znaczącego działania krytyki w sferze rosyjskich СМИ określa jej rolę następująco:

В газетах критика занимается пропагандой современной словесности, считая, что иногда просто регулярное упоминание хороших книг и хороших авторов сформирует у массового читателя, относящегося к новейшей литературе с недоверием и незнанием, представление хотя бы о корпусе этой литературы [Шильникова 2009].

Wśród aktywnie działających dzisiaj w Rosji pisarzy-krytyków, w pełni świadomych siły oddziaływania współczesnych mediów, pojawiają się przedstawiciele różnych formacji literackich z indywidualnymi koncepcjami rozwoju literatury. Idiom krytycznoliteracki jest niejednolity, uwarunkowany predyspozycjami pisarskimi, doświadczeniem literackim, wiedzą o literaturze i kulturze, a przede wszystkim motywacją działań krytycznoliterackich. Większość współczesnych pisarzy rosyjskich, którzy próbują swoich sił w trudnej sztuce krytycznoliterackiej, decyduje się na przedsięwzięcie roli krytyka z czysto egoistycznych pobudek, mających na celu autopromocję, ale ich talent i umiejętności pisarskie, a także znajomość środowiska literackiego w Rosji rekompensuje czytelnikowi fakt, że ma do czynienia z tekstem o charakterze reklamowym.

Rynek książkowy w Rosji jest obecnie tak bogaty i różnorodny, że potrzeba zasięgnięcia porady u opiniotwórczych i profesjonalnych krytyków staje się koniecznością, by nie zgubić się w gąszczu literackich artefaktów. Grono krytyków staje się również zróżnicowane w kwestii nie tylko poglądów i preferencji literackich, lecz także kompetencji i doświadczeń, które odzwierciedlone są w warsztacie i idiomie krytycznym. Choć głos młodych krytyków staje się coraz dobitniejszy i wyraźniejszy, na piedestale pozostaje grono z bogatym bagażem krytycznoliterackim, którego głos jest ceniony wśród wszystkich środowisk czytelników i pisarzy.

Andriej Nemzer zajmuje jedno z czołowych miejsc opiniotwórczych krytyków XXI wieku i ciągle nie schodzi ze sceny, co więcej pretenduje do miana „króla” współczesnej krytyki. Rosyjski historyk literatury, literaturoznawca i krytyk literacki, felietonista gazety «Время новостей», «Независимая газета», «Сегодня» «Время МН», szef działu krytyki w czasopiśmie «Литературное обозрение», profesor w szkole teatralnej i autor ogromnej liczby publikacji – ponad 1110, w tym recenzji, artykułów krytycznych, felietonów w najważniejszych czasopismach literackich¹. Jest także autorem artykułów krytycznoliterackich, recenzji, polemicznych komentarzy, felietonów poświęconych

¹ Zob. «Новый мир» (1987, № 10; 1988, № 4; 1991, № 5; 1998, № 1, 5, 10; 2001, № 1), «Знамя» (1993, № 12; 1994, № 1, 6; 1999, № 5, 8; 2000, № 2; 2001, № 1; 2002, № 7), «Дружба народов» (1996, № 10), «Октябрь» (1991, № 1), «Волга» (1999, № 6) «Отечественные записки» (2002, № 1), «Вопросы литературы».

współczesnej literaturze rosyjskiej. Na swoim koncie ma kilka interesujących pozycji książkowych dedykowanych literaturze rosyjskiej: *Литературное сегодня. О русской прозе. 90-е* (1998), *Памятные даты. От Гаврилы Державина до Юрия Давыдова* (2002), *Замечательное десятилетие русской литературы* (2003), *Дневник читателя. Русская литература в 2003 году* (2004), *Дневник читателя. Русская литература в 2005 году* (2006), *Дневник читателя. Русская литература в 2006 году* (2007), *Дневник читателя. Русская литература в 2007 году* (2008).

Przekonany o najwyższej wartości swojego warsztatu, w 1997 wraz z Siergiejem Czupryninem i Władimirem Nowikowem po wielu dyskusjach o miejscu i statusie krytyka literackiego w procesie i środowisku literackim, postanowili sformalizować idee formalnego ukonstytuowania profesji krytyka i wspólnie powołali do życia instytucję, którą nazwali «Академия Русской Современной Словесности». Ich działalność zaowocowała publikacją dyskusji, którą przeprowadzili z gronem wybranych, ich zdaniem czołowych i najlepszych krytyków, pod hasłem krytycy o nagrodach. Publikacja pojawiła się na łamach czasopisma «Знамя» (1998, № 1). Jednym z zadań Akademii było ustanowienie i przyznawanie corocznej nagrody im. Apollona Grigoriewa, którą nagradzano najlepszą książkę roku.

Nemzer w swoich sądach jest bardzo kategoriycznym krytykiem, nie ulega wpływom innych kolegów po fachu, nie wykazuje żadnego zainteresowania literackimi nowościami i modnymi trendami. Potwierdza to niejednokrotnie, wyrażając nieugiętą krytykę i dezaprobatę, manifestując swoje stanowisko, jak to miało miejsce w podczas sporu wokół powieści Zachara Priliepina *Чёрная маля*. Lew Danilkin na łamach „Афисзы” ocenił powieść Priliepina pozytywnie, dając euforyczny wyraz swoich wrażeń: „Очень хорошая, с внутренней музыкой проза... Очень точно, очень здорово” (Лев Данилкин, «Афиша») [Басинский 2011]. Аля Łатынина, mając zastrzeżenia do „gwiazdorstwa” Priliepina na scenie młodych pisarzy, podzieliła opinię Pawła Basińskiego, który skonstatował wysoką wartość powieści w swoim komentarzu: „*Чёрная обезьяна* — роман поразительно яркий, пугающе талантливый на фоне того, что остроумно принято называть текущей (вялотекущей, добавим) литературой” (Павел Басинский, «Российская газета» от 27.06.2011 [Латынина 2011]). Opinia Dmitrija Bykowa, który wszem i wobec prezentuje swój zachwyt twórczością autora *Патологии*, nie była dla krytyków żadną niespodzianką, Bykow stale ocenia utwory Priliepina na najwyższym poziomie i rzadkością bywają jakiegokolwiek uwagi, w których krytyk znalazłby negatywne elementy prozy pisarza, tak też jego ocena *Чёрной маля* należała do najwyższych ocen: „После *Чёрной обезьяны* Прилепин перешел для меня из разряда хороших писателей, — которых много, — в разряд больших, умеющих не просто расти (это у нас случается), а изобретать (это во всем мире редкость)” [Быков 2011] Аля Łатынина zachęcona niezwyczajnie pozytywnymi reakcjami kolegów postanowiła sama przekonać się

o wartości powieści, zakupiła książkę i z pograżyła się w lekturze, by ostatecznie przedstawić swoje stanowisko: „у него есть чувство слова, умение создавать метафоры, есть какая-то внутренняя энергетика, есть цепкая наблюдательность” [Латынина 2011]). Na tle przytoczonych opinii czołowych krytyków we współczesnej Rosji pojawił się jeden aprioryczny komentarz, nieuznający kompromisów i wskazujący na absolutną pozycję w środowisku krytycznoliterackim. Andriej Nemzer odmówił komentarza i recenzji *Czarnej matry*, słowami: „Циничную халтуру я не люблю... Рецензии не будет” (Андрей Немзер, «Московские новости» [Басинский 2011]).

Nemzer zajmuje stanowisko wobec stanu krytyki literackiej od lat, wyraża swoje opinie, starając się, za pomocą pozycji cenionego i szanowanego krytyka, wskazać i pokierować dalszym prądem, zgodnie z którym jego zdaniem, powinna podążać rosyjska literatura i krytyka. „Твое дело – понять, что и как думают другие люди, писатели”, tak określa rolę profesjonalnego krytyka. Jego własna bardzo wysoka samoocena w kwestii warsztatu krytycznoliterackiego budzi ambiwalentne odczucia w środowisku literackim, o jego eksplicytnie wyrażanym samouwielbieniu mówi Jurij Kuwaldin w eseju, w którym próbuje omówić twórczość Nemzera jako wzoru krytyka: „Андрей Немзер с блеском зарекомендовал себя не просто мастером по изготовлению критических текстов, но и выдающимся образцовым критиком нового времени” [Кувалдин 2010]. Kuwaldin dokonuje oglądu prac krytycznoliterackich Nemzera, dostrzegając charakterystyczny kunszt literacki krytyka nie tylko na poziomie stylu. Kuwaldin twierdzi, że działalność krytycznoliteracka wymaga szczególnej interpretacji i komplementarnego oglądu wszystkich jego wypowiedzi. Krytyk, zdaniem Kuwaldina, konstruuje swoje wypowiedzi, zmuszając czytelnika do dokładnego zapoznania się z całym jego warsztatem krytycznoliterackim. Okazuje się, że dyskurs Nemzera jest budowany na przelomie lat, podobnie jak i literatura, którą krytyk bierze na warsztat, a jego analizy i komentarze wymagają specjalnego klucza intelektualnego. Kuwaldin opisuje metodę Nemzera następująco:

Почти всякое слово, сказанное Андреем Немзером, требует неспешного осмысления, углубленной, в тишине кабинета, проработки, возвращения к прежним работам критика, поскольку слово это служит строительным материалом в возведении башни Андрея Немзера [Кувалдин 2010].

Na podstawie opisu Kuwaldina otrzymujemy wzorcowy obraz krytyka, pogrążonego w literaturze, odosobnionego i odizolowanego od świata zewnętrznego, fanatyka literatury, człowieka zdolnego do poświęceń na rzecz artefaktów literackich. Człowiek, który pisze, jest przede wszystkim człowiekiem samotnym, zgodnie z ideą, wedle której geniusze rodzą się w samotności. Jednak człowiek, który pisze, zawsze zaczyna od czytania, dzięki czemu żyje w innej, metafizycznej, książkowej rzeczywistości. Nemzer, zdaniem Kuwaldina, jest głównie człowiekiem czytającym, lecz jego kompetencje i dar wychodzą daleko

poza granice racjonalnego obcowania z literaturą: „Андрей Немзер – человек-исключение, человек-уникум, человек-книга, человек-энциклопедия, человек-Библия...” [Кувалдин 2010]. Kuwaldin, analizując wybrane teksty krytyczne Nemzera, nie szczędzi mu słów uznania i pochwał. Warsztat krytyka ewokuje nadzwyczaj pozytywne oceny, co wyraża dosadnie aprobatywnie, ukazując go jako absolutne indywiduum i unikalny talent na współczesnej scenie krytyków i literaturoznawców:

Андрей Немзер отмечен Богом, наделен колоссальной энергией, тончайшей интуицией, тактом. По теории Льва Гумилева такие одержимые люди называются пассионариями. Андрей Немзер сам себе задает урок, сам его выполняет, сам себя проверяет, сам с собою обсуждает [Кувалдин 2010].

Preferencje literackie Nemzera wydają się obejmować wszechstronne ujęcie całej literatury rosyjskiej, o czym sam krytyk mówi niejednokrotnie, konstatając potrzebę poznania i oceny wszelkiej działalności literackiej rosyjskiego środowiska pisarzy. Niemniej jednak, w oczach pozostałych krytyków, jego postawa krytycznoliteracka jest niezwykle stronnicza, ich zdaniem Nemzer dokonuje bardzo selektywnych wyborów, a zasięg jego zainteresowań jest dość wąski. Siergiej Czuprynin, krytyk aspirujący do miana głównego znawcy literatury rosyjskiej, zarzuca Nemzerowi ograniczony zakres zainteresowań literackich, dyskredytujących go jednocześnie jako profesjonalnego krytyka, który powinien dokonać procesów aksjologicznych bez żadnych uprzedzeń. Czuprynin nie zgadza się z powszechnym przekonaniem, jakoby Nemzer zajmował się literaturą rosyjską bez żadnych wyjątków: „Было бы, разумеется, непростительной гиперболой сказать, что взгляд Немзера охватил (и охватывает) всю наличную словесность. Вовсе нет” [Чупрынин 2013].

Pierwszym z zarzutów stawianych Nemzerowi przez Czuprynina jest kwestia braku zainteresowania literaturą „masskultu”. Czuprynin daje wyraz swojej dezaprobaty, wobec ignorancji krytyka i uważa, że unikanie analizy i komentarza w tej kwestii godzi w status historyka literatury, którym jest Nemzer:

Ни слова, например, о масскульте, ни малейшей попытки отделить в нем зерна от плевел, что, впрочем, почти всем тогдашним (да и нынешним) статусным критикам свойственно, и ни малейшего (что для автора с опытом историка литературы, честно говоря, странновато) желанья проследить, как высокая словесность взаимодействует с низовой, питаясь, в том числе, импульсами, идущими откуда-то из-под плинтуса [Чупрынин 2013].

Kolejny argument dyskredytujący Nemzera-krytyka dotyczy braku deprecjacji fantastyki rosyjskiej, o której sam Czuprynin pisze niemało i z ogromnym zainteresowaniem. Uważa, że zmiany, które zaszły w sferze fantastyki rosyjskiej zasługują na szczególną uwagę zaangażowanych i wysoko cenionych krytyków, gdyż jest to jeden z najbardziej interesujących gatunków literatury współczesnej:

Почти ни слова о русской фантастике – той самой, что в девяностые переживала свои звездные часы, а в новом веке зачахла, отдав (см. предыдущий абзац) свою энергетику, свои сюжетные мотивы и идеологические ресурсы литературе, как у нас выражаются, серьезной или качественной, претендующей и на Букера, и на внимание статусных критиков [Чупрынин 2013].

Czuprynin kategorycznie odnosi się również do strachu Nemzera przed interpretacją i analizą współczesnej poezji, cytując słowa Nemzera: „рассуждать о новейшей поэзии я боюсь”. Czuprynin krytycznie ustosunkowuje się do wyznania Nemzera, jawnie drwiąc z jego wątpliwości: „и действительно, ничего существенного, выстраивающего свой, «немзеровский» образ текущего стихотворчества он пока не написал” [Чупрынин 2013].

Charakterystyka Nemzerowskiego idiomu krytycznego ukazuje jego braki metodologiczne warsztatu, co dyskredytuje go w oczach innych krytyków i badaczy literatury, zdaniem Czuprynina Nemzer posiadając przyzwoity warsztat interpretacyjny, nie wykazuje zainteresowania zasadniczymi aspektami, rozwijającymi warsztat krytycznoliteracki, co rzutuje na jego poczynania w zakresie interpretacji i oceny literatury najnowszej:

Прирожденный историк литературы, в том числе и современной, тонкий интерпретатор художественных текстов, Андрей Немзер не только к теории литературы, но и к обоснованию собственной, простите еще раз, методологии и методики не испытывает совершенно никакого интереса [Чупрынин 2013].

Czuprynin występuje w roli rzecznika innych krytyków i badaczy literatury, konstatuując powszechny dystans, jaki zapanował w środowisku krytycznoliterackim w stosunku do Andrieja Nemzera. Czuprynin nie zaprzecza jego unikalnym umiejętnościom krytycznoliterackim, stwierdza jednak niewątpliwy kryzys popularności jego wypowiedzi. Co więcej, o spadku wartości Nemzerowskiego statusu świadczy przede wszystkim brak chęci i umiejętności dialogu ze środowiskiem krytycznoliterackim, ponieważ nie uznaje on innych racji niż swoje, co wywołuje ogólną niechęć kolegów i koleżanek po fachu:

С ним и перестали спорить. Из критика – архитектора новой литературной яви, лидера мощной писательской поросли он на рубеже девяностых-двухтысячных в глазах своих все более и более многочисленных недоброжелателей превратился в критика с особым мнением – знать которое, вне сомнения, необходимо, но принимать во внутрилитературных раскладах уже не так обязательно [Чупрынин 2013].

Nie dziwią negatywne komentarze najnowszej działalności krytycznoliterackiej Andrieja Nemzera, które panują w gronie wybitnych krytyków, doceniających osiągnięcia literackie młodego pokolenia pisarzy i patrzą z nadzieją w przyszłość literacką Rosji, oczekując nowego Gogola, Puszkina, Tolstoja. Współcześni krytycy rosyjscy postrzegają krytykę literacką podobnie jak Zachar Priliepin: jako „motor procesu literackiego”, dają wyraz swojemu niezadowoleniu, obcując z literaturą masową i odnajdując niską

wartość utworów dobrze rokujących pisarzy. Niemniej jednak, starają się nadać optymistyczny ton rozwojowi literatury rosyjskiej, motywując zdolnych pisarzy poprzez wyrażenie entuzjazmu wobec ich poczynañ. Andriej Nemzer, pełen zachwytu wobec klasyków i wybranych pisarzy ubiegłego stulecia, sieje pesymizm i destrukcyjne widzenie kondycji literatury najnowszej, przekreślając możliwość odrodzenia się wielkiej literatury rosyjskiej. Jego pesymizm i dezaprobatę ewokuje również stan współczesnej krytyki literackiej, w której ukazuje swoje negatywne stanowisko wobec przyszłości rosyjskiej literatury, eksplicytnie wyraża swoje niezadowolenie z tendencji zachodzących w literaturze najnowszej, nie zostawiając cienia nadziei na lepsze jutro:

критика – в изрядной своей части – предпочитает брезгливо-скептическую интонацию в разговорах о новых писательских работах, ностальгию по былому величию (как реальному — национальной классике, так и весьма сомнительному; от сказок о литературном расцвете, якобы имевшем место в 60-70-х годах, несколько подташнивает и фантастические мечтания о прекрасном будущем, что, вероятно, само собой свалится с неба. Нельзя сказать, что новые времена освободили литераторов от возможности писать плохо (банально или вычурно, ориентируясь на невзыскательную аудиторию или самоназначившихся экспертов, вторично или просто бездарно) [Немзер 2000].

W 1998 roku na łamach «Дружбы Народов» Andriej Nemzer opublikował tekst, w którym wyraził swoją ocenę stanu literatury, a konkretniej rosyjskiej prozy na rok 1997 [Немзер 1998]. Jest to już moment kryzysu jego pozytywnej krytyki i początek krytycznoliterackiego linczu, któremu poddał działalność literacką rosyjskich pisarzy. Na początku tekstu krytyk przedstawia swoje pesymistyczne oceny, a sam artykuł określa jako *угрюмый*, ironicznie stwierdzając, że pisząc tekst w połowie roku, pozostawiał cię nadziei, jakoby sytuacja w literaturze rosyjskiej mogła się poprawić, niestety, jego zdaniem, proroctwa innych krytyków i pisarzy odnośnie cudownego uzdrowienia stanu literatury nie spełniły się. Pierwsze zarzuty skierowane są wobec ustanowieniu nagrody rosyjskiego Bookera, w której pokładano ogromne nadzieje: „Сколько за последние пять лет было говорено наставительных слов о коварстве Букеровской премии, якобы вынуждающей прозаиков наших братья за романы!” [Немзер 1998]. Nemzer uważa, że po pierwsze, nagroda nie wpłynęła na pojawienie się niczego, co można by porównać do *Córki kapitana*, a po drugie, to co zostało napisane, nie godzi się z interesem czytelnika i nie spełnia swojej funkcji: „нормальный читатель нуждается именно в большой вещи, в сочинении с продолжением, что дает возможность неспешного чтения, погружения в самодостаточный художественный мир” [Немзер 1998]. Nemzer bez wątpienia ma doskonałe rozeznanie we współczesnej literaturze, jego uwagi i komentarze wskazują na wnikliwą lekturę wszystkich artefaktów, które zostały opublikowane w wybranym okresie. Jednak wszystkie jego komentarze deprecjonują wszelkie debiuty literackie i nowości czytelnicze,

krytycznie oceniając strategie pisarskie, umiejętności stylistyczne, a także gatunkowy wybór pisarzy.

Na koniec pozwolę sobie przytoczyć kilka wypowiedzi Andrieja Nemzera, które potwierdzają, że jako król rosyjskiej krytyki, według własnego przekonania, stał się zgorzkniałym pesymistą, którego wizja bajki o utraconej krytyce, staje się w jego mniemaniu faktem. Przede wszystkim deprecjonuje osiągnięcia współczesnych pisarzy rosyjskich słowami: „Ушедший литературный год был не слишком богатым и бодрящим” [Чупрынин 2013]. Dalej w swoich ocenach staje się coraz bardziej negatywnie nastawiony wobec tego, co miało miejsce w roku poprzednim: „Не год, а какое-то марево” [Чупрынин 2013]. Rodzima literatura współczesna, według niego, nie potrafi wspiąć się na wyżyny literackie, nie można mówić o żadnej jakości ani wartości współczesnych artefaktów: „У нас теперь все просто: либо ужас, либо цирк” [Чупрынин 2013]. W jego wypowiedziach niezmiennie króluje nostalgia za literaturą dawną, której nie godzi się porównywać z dzisiejszym krajobrazem literackim w Rosji, ponieważ współczesność jest nijaka i pozbawiona jakiegokolwiek *novum*, zdaniem krytyka: „...Ничего радикально нового в нашем литературном ландшафте, коли сравнить его с позапрошлогодним, я разглядеть не в силах” [Чупрынин 2013]. Ostatecznie diagnoza Nemzera nie pozostawia żadnych wątpliwości. Dosadnie i eksplicytnie mówi o tym, jak postrzega stan rosyjskiej literatury w epoce nowoczesności, podkreślając osobisty stosunek do rozwoju literatury, a raczej jego braku w Rosji: „Сегодняшнее состояние русской литературы мне не нравится. Мне кажется, что годами навязываемый тезис «мы загибаемся» наконец стал правдой...” [Чупрынин 2013].

Andriej Nemzer, mimo skrajnie krytycznego stosunku do literatury współczesnej w Rosji, prowadzi nieustannie niezwykle interesujące i wnikliwe rozważania o każdym nowo powstałym utworze literackim. Tak jak zauważył Jurij Kuwaldin, jest on cierpliwym i wytrawnym czytelnikiem, jego skostniały paradygmat aksjologiczny nie ulega wprawdzie żadnej ewolucji, co jednak nie stoi na przeszkodzie wyrażaniu poglądów krytycznoliterackich, które odbijają się echem w rosyjskim środowisku literackim. Reakcje na jego komentarze krytycznoliterackie są silnie emocjonalne i równie negatywne, co jego własne sądy. To sprawia, że jest on bardzo ważnym współcześnie krytykiem, stojącym w całkowitej opozycji do aprobatywnej krytyki i różnicującym wypowiedzi krytycznoliterackie, co niewątpliwie podnosi jej jakość. Konkludując, można by założyć, że Andriej Nemzer jest „królem” ciemnej i mrocznej strony krytyki, która jest bezwzględnie niezbędna do funkcjonowania krytycznego obiektywizmu w Rosji.

Bibliografia

- Басинский Павел. 2011. *Не будите черных обезьян*. «Российская газета – Федеральный выпуск» № 5512 (136). В: <https://rg.ru/2011/06/27/kniga.html> [Доступ: 10 VIII 2016].
- Дмитрий Быков. 2011. *Черный человек Прилепина*. «Новая газета» 26.05.2011. В: <http://www.novayagazeta.ru/arts/5575.html?print=1> [Доступ 23 VIII 2016].
- Кувалдин Юрий. 2010. *Андрей Немзер как образец критика*. В: http://lit.lib.ru/k/kuwaldin_j_a/text_0050.shtml [Доступ 10 VIII 2016].
- Латынина Алла. 2011. *«Даже уж не знали, за что похвалить...»*. «Новый Мир» 10. В: http://magazines.russ.ru/novyi_mi/2011/10/la13.html [Доступ 10 VIII 2016].
- Немзер Андрей. 2000. *Замечательное десятилетие. О русской прозе 90-х годов*. «Новый Мир» 1. В: http://magazines.russ.ru/novyi_mi/2000/1/nemzer.html [Доступ 10 VIII 2016].
- Немзер Андрей. 1998. *Взгляд на русскую прозу в 1997 году*. «Дружба Народов» 1. В: <http://magazines.russ.ru/druzhiba/1998/1/nemzer-pr.html> [Доступ 10 VIII 2016].
- Прилепин Захар. *Владимир Бондаренко. Критика - мотор литературного процесса*. вW: <http://www.zaharprilepin.ru/ru/litprocess/intervju-o-literature/vladimir-bondarenko-kritika-motor-literaturnogo-protsesssa.html> [Доступ 27 V 2016].
- Чупрынин Сергей. 2013. *Мечтатель Немзер*. «Знамя» 1. В: <http://magazines.russ.ru/znamia/2013/1/ch11.html> [Доступ 14 VIII 2016].
- Шильникова Ольга. 2009. *Литературная критика в современном медианпространстве: основные тенденции и перспективы*. В: http://lib.herzen.spb.ru/media/magazines/contents/1/118/shilnikova_118_152_158.pdf [Доступ 28 VII 2016].

Summary

FAIRYTALES ABOUT CRITICISM. ANDREI NEMZER – “THE KING” OF MODERN LITERARY CRITICISM IN RUSSIA

This paper attempts to present and analyze Andrei Nemzer’s literary criticism which in his opinion is an a priori stance on Russian modern literature and criticism. The author examines Nemzer’s critical discourse in order to reveal his unjustified pride and confidence in the area of literary criticism. The paper presents opinions of other Russian modern critics whose activity is aimed at improving the condition of the domestic literature rather than depreciating it as Nemzer does. The analysis of Nemzer’s texts proves that his criticism within the last decades has gone into the direction of a negative critique of Russian modern literature and thus discouraging young talented writers in Russia.

Kontakt z Autorką:
monika.karwacka@us.edu.pl